

Sjukskrivning för reaktioner på svår stress ökar mest

Korta analyser är en rapportserie från Försäkringskassan som presenterar aktuell statistik och analys i ett kort format. I slutet av rapporten finns länkar om du vill läsa mer.

ISBN: 978-91-7500-394-8

FK-nr: 116-4

Antalet startade sjukfall ökade med 98 000 mellan åren 2010 och 2015. Sjukfall med psykiatriska diagnoser ökade mest och utgjorde 57 000 sjukfall, eller 59 procent, av ökningen. Anpassningsstörningar och stressreaktioner ökar mest.

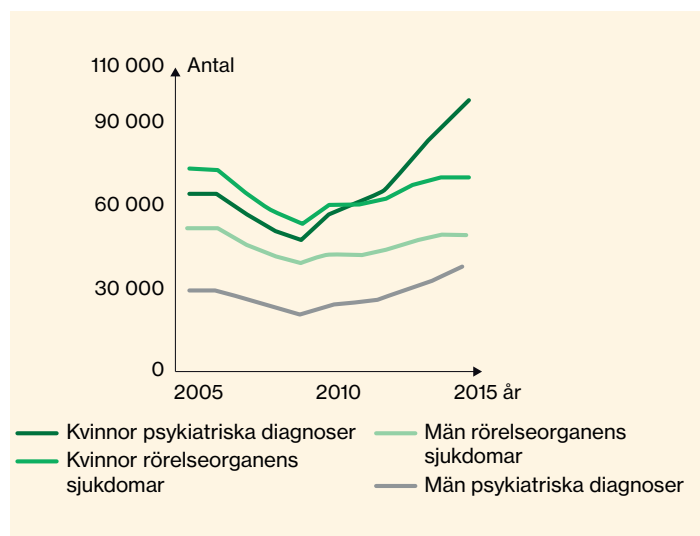
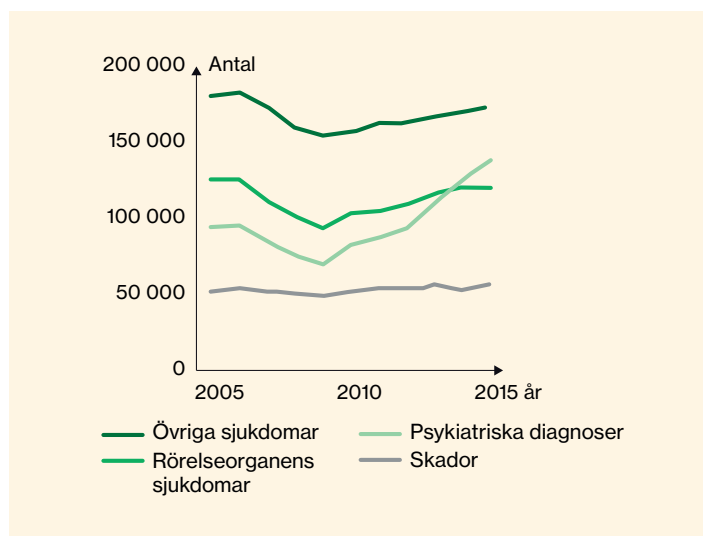
Psykiatriska diagnoser vanligast

Antalet startade sjukfall minskade med några få undantag inom alla diagnosgrupper mellan 2005 och 2009 och nådde då en historiskt låg nivå. Därefter har antalet sjukfall ökat. Ökningen har varit generell och skett i alla åldrar, för både kvinnor och män och i de flesta diagnosgrupper. Särskilt kraftig har ökningen varit för de psykiatriska diagnoserna. Antalet startade sjukfall med psykiatriska diagnoser ökade från 82 000 år 2010 till 139 000 år 2015. Bland kvinnor var ökningen under dessa år från 58 000 till 99 000, vilket motsvarar en ökning med 71 procent. Ökningen för männen var också avsevärd, 63 procent. Psykiatriska diagnoser är sedan 2014 den vanligaste sjukskrivningsorsaken och var det för kvinnor redan 2011.

Om sjukfall

Denna rapport bygger på statistik över startade sjukfall. Begreppet "startade sjukfall" avser sjukskrivningar som pågått längre än 14 dagar och som påbörjats respektive kalenderår.

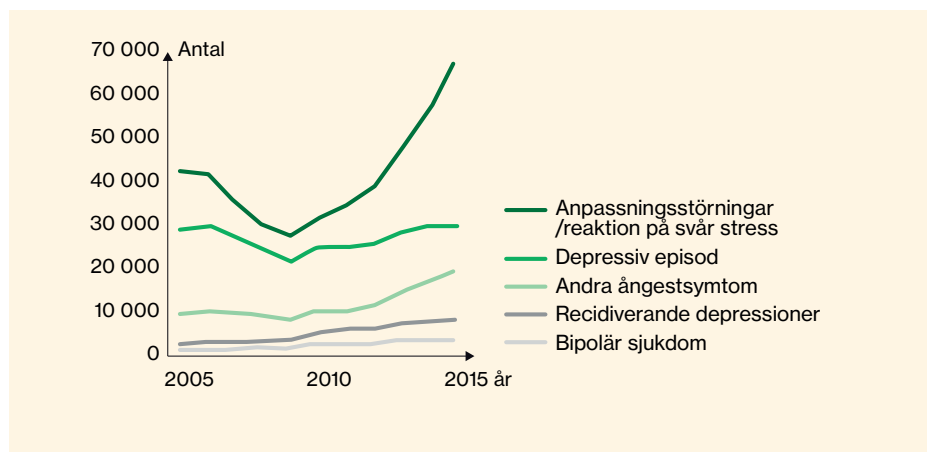
Antal startade sjukfall i olika diagnoser

Anpassningsstörningar och reaktioner på svår stress ökar mest

De vanligaste psykiatriska diagnoserna är olika typer av depressioner och ångestsyndrom, dessa stod för 95 procent av de startade sjukfallen med psykiatrisk diagnos år 2015. Anpassningsstörningar och stressreaktioner är den allra vanligaste psykiatriska diagnosen och utgjorde 49 procent av de startade sjukfallen med psykiatrisk diagnos år 2015. Dessa diagnoser var också de som ökade allra mest mellan 2010 och 2015, från 31 000 till 68 000. Det är en ökning med 119 procent som är ungefär lika stor för kvinnor som män, men betydligt fler i antal fall räknat för kvinnor. Depressiv episod har också ökat men i långsammare takt.

Antal startade sjukfall i olika psykiatriska diagnoser

Även mindre vanliga psykiatriska diagnoser ökar

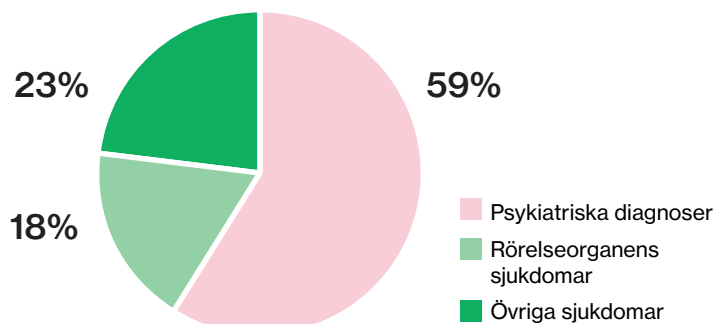
Även andra depressions- och ångesttillstånd har ökat i antal såsom andra ångestsyndrom med 92 procent, recidiverande (återkommande) depressioner med 59 procent, och bipolär sjukdom med 39 procent. Andra ångestsyndrom som inbegriper panikångest och generaliserat ångestsyndrom har bland kvinnor ökat mellan 2010 och 2015 från 7 000 till 13 000 startade sjukfall. Även bland männen har andra ångestsyndrom ökat tydligt från 3 000 till 6 000 startade sjukfall. Bland kvinnorna har också antalet recidiverande depressioner ökat tydligt. Antalet fall i bipolär sjukdom är mindre men i likhet med de recidiverande depressionerna har de en stegvis ökning ända från år 2005. Både recidiverande depression och bipolär sjukdom innebär svårare psykiatriska diagnoser och längre sjukskrivning. I schizofreni som också är en allvarlig psykiatrisk diagnos påbörjas relativt stabilt årligen omkring 1 200–1 300 sjukfall. Hyperaktivitetsstörningar, exempelvis ADHD, ökar däremot som diagnos och år 2015 startades knappt 1 500 sjukfall. En tydlig minskning ses i antalet startade sjukfall i alkoholdiagnos som för männen har halverats.

Om anpassningsstörningar och reaktioner på svår stress

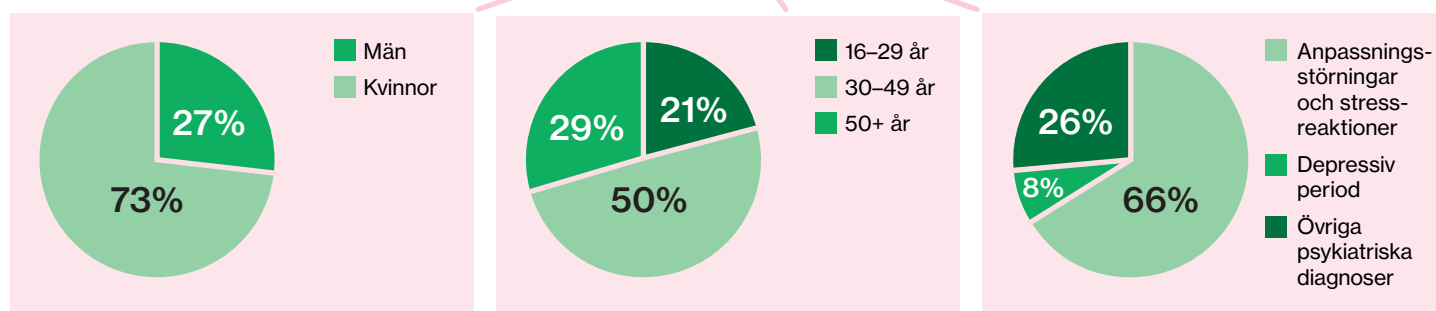
Diagnosen "Anpassningsstörningar och reaktioner på svår stress" är ett samlingsnamn på psykiatriska diagnoser orsakad av yttre händelser. Inom diagnosen ryms tillstånd som anpassningsstörning till följd av förändrade livsomständigheter eller en belastande livssituation; akut stressreaktion till följd av traumatiska livshändelser; posttraumatiskt stressyndrom samt utmattningssyndrom. De två senare diagnoserna leder i högre grad till nedsatt arbetsförmåga.

” ADHD ökar som diagnos

Ökning i antal startade sjukfall 2010–2015

Ökning psykiatriska diagnoser 2010–2015

Vanligast i yngre medelåldern

Under åren 2010 till 2015 ökade antalet startade sjukfall med 98 000 från 400 000 till 498 000. Psykiatriska diagnoser står för 57 000 sjukfall, eller 59 procent. Av dessa är 73 procent, kvinnor. Sjukfall i psykiatriska diagnoser är vanligare i åldrarna 30–49 år med tyngdpunkten i åldern 30–39 år. Åldersgruppen 30–49 år står för halva ökningen i psykiatriska diagnoser men ökningen är tydlig i alla åldersgrupper. Anpassningsstörningar och stressreaktioner är den vanligaste psykiatriska diagnosen och står för 66 procent av ökningen.

” Depressions- och ångesttillstånd ökar

Om diagnoser

I de fall sjukfallen innehåller fler diagnoser har endast den första huvuddiagnosen studerats. Diagnos anges enligt ICD-10 och psykiatriska diagnoser innefattar koderna F00–F99. De diagnoser som nämns i denna rapport har följande koder:

F10 Alkohol diagnos
F20–29 Schizofreni
F31 Bipolär sjukdom

F32 Depressiv episod
F33 Recidiverande depressioner
F41 Andra ångestsyndrom, exempelvis panikångest
F43 Anpassningsstörningar och stressreaktioner
F90 Hyperaktivitetsstörningar, exempelvis ADHD

Stora regionala skillnader 2015

Antal startade sjukfall i psykiatriska diagnoser) 2015 per 1 000 invånare i åldern 16–64 år i Sveriges kommuner

< 22 22–25 > 25

Regioner med färre antal sjukfall i psykiatriska diagnoser är Stockholms läns centrala delar; Malmö, Lund, Lomma och Vellinge; Gnosjö och angränsande kommuner; Östergötland; delar av Dalsland och Värmland; Härjedalen samt i huvuddelen av Norrbottens kommuner.

Antalet startade sjukfall i psykiatriska diagnoser är högt i Västra Götaland, delar av inre Götaland och Svealand, i norra Mellansverige samt i vissa av storstädernas förortskommuner.

Antalet startade sjukfall i psykiatriska diagnoser har med något undantag ökat i alla Sveriges kommuner.

[Här finns hela listan för samtliga Sveriges kommuner](#)

Göteborg

Malmö

Stockholm

Vad beror ökningen på?

Orsakerna till den ökande sjukfrånvaron har studerats av både Försäkringskassan och andra. Slutsatsen är att det inte finns en enskild faktor som kan förklara de senaste årens ökning. Det finns ett flertal olika faktorer som kan ligga bakom ökningen och som dessutom kan samverka med varandra.

En faktor där det i forskning är väl belagt att det finns ett samband med psykiatriska diagnoser och sjukfrånvaro är den psykosociala arbetsmiljön. En tidigare rapport från Försäkringskassan, Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser (Socialförsäkringsrapport 2014:4), visade att det är inom yrken som har den största negativa psykosociala arbetsmiljöbelastningen som risken för sjukfall med psykiatriska diagnoser är som störst.

! Viktigaste resultaten

- Mellan 2010 och 2015 ökade antalet startade sjukfall i psykiatriska diagnoser med 57 000 eller 59 procent och är sedan 2014 den vanligaste diagnosen
- Kvinnor står för 73 procent av ökningen
- Anpassningsstörningar och stressreaktioner står för 66 procent av ökningen
- Sjukfall i psykiatriska diagnoser är vanligare i yngre medelåldern men ökar i alla åldrar

Kontakt

Presstjänsten 010-116 98 88

Författare

Ulrik Lidwall
Analytiker, Försäkringskassan

Christina Olsson-Bohlin
Analytiker, Försäkringskassan

Källor:

Försäkringskassans databas MiDAS med uttagsdatum 16-04-19.

[Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser: Slutrapport](#). Dnr 009246-2013. Försäkringskassan 2014.

[Sjukfrånvaro i psykiska diagnoser: Delrapport](#). Dnr 009246-2013. Försäkringskassan 2013.

[Internationell statistisk klassifikation av sjukdomar och relaterade hälsoproblem \(ICD-10-SE\)](#). Socialstyrelsen 2010.

Läs mer:

[Sjukfrånvarons utveckling. Delrapport 2, 2015](#). Socialförsäkringsrapport 2015:11. Försäkringskassan.

[Analys av sjukfrånvarons variation](#). Socialförsäkringsrapport 2014:17. Försäkringskassan.

[Psykisk ohälsa, arbetsliv och sjukfrånvaro](#). Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd 2015.

[Statistik över startade sjukfall per kommun och län \(tabellbilaga\)](#). Försäkringskassan